Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 248 (10.925). Львів, неділя 7. листопада 1926. Оплачено готівкою. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.522. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Ухвали італійської мін. ради.

Рим, 5. листопада 1926.

Рада міністрів ухвалила ревідувати основно всі видавані останніми часами закорд. пашпорти і на будуче піддавати їх ревізії, примінювати строгі кари супроти тих, що побут свій за кордоном використовують на шкоду держави, засилити всі протидержавні видавництва, настановити розвідчо-політичну службу при кождій фашистівській команді, установити кару смерти для тих, які намагалися би виконати атентат на короля, королеву або през. ради міністрів і які загрожують незалежности держави, зраджують військові або державні тайни і ділають в ціли викликання бунтів. Вязниця грозить тим, котрі в часописах боронитимуть вичислених злочинів.

Велика рада фашистів має ухвалити плян очищення фашистівської партії з непевних елементів. Мають усунути навіть льояльних фашистів, котрих свояки виступали проти фашизму.

Меч легіонерів для Мусоліні.

Рим, 5. листопада 1926.

Делегація бувших учасників війни вручила Мусолінієві бронзовий меч римських легіонерів, посвячений на т. зв. престол Юлія Цезаря. Мусоліні вийшов на балькон і промовив до народу і бувших вояків ось так: „Хочу сказати вам три річи. По перше — дякую вам за дар. По друге — не пора тепер виголошувати довгі промови. По третє — завтра будете мати діла, яких домагаєтеся".

Конференція союзу шахтярів.

Льондон, 5. листопада 1926.

Вчора отворено конференцію союзу шахтярів. Загально надіються, що прийде до порозуміння. Провідники шахтярів Кук і Сміт повідомили присутніх про неуспіх внесення попередньої конференції, яке домагалося заборони привозу закорд. вугля, відкликання зі шибів бригад безпеки і дальшого обовязку оплат в користь страйкуючих. Оба провідники повідомили, що страйк дальше заломлюється, бо чим раз більше шахтярів вертає до праці на основі окремих умов. Часть учасників конференції заявилася за продовжуванням боротьби, одначе більшість заявилася за тим, щоби приняти мирові предложення трейд-юніонів.

Переговори з урядом.

Льондон, 5. листопада 1926.

Члени мирової комісії конгресу трейд-юніонів явилися в бюрі прем. Болдуіна при Давнінгстріт і конферували з премієром і иншими членами уряду в справі покінчення страйку шахтярів.

Французький парлямент.

Париж, 5. листопада 1926.

На засіданні ради міністрів під проводом Пуанкаре запала ухвала, на основі якої скличуть парлямент не на 10., а на 12. листопада. На першому засіданні обговорювати-муть закордонну політику, головно французько-німецьке зближення і справу роззброєння Німеччини.

Програма отворення соймової сесії.

Отворення на замку. — Експозе й наради в соймовім будинку. — Демонстраційна абсенція послів. — За зміну ст. 25. конституції.

Варшава, 5. листопада 1926.

Оба маршалки, а саме марш. Ратай і Тромпчинський дістали офіціяльне повідомлення від уряду в справі речинця отворення сесії обох законодатних тіл. Отворення доконає през. Мосціцький.

Вчора в полудне відбулася під проводом марш. Ратая конференція соймової президії, на якій розглядали програму праць сойму. Вирішено, що на замку відбудеться відчитання декрету президента, а справжні наради сойму й експозе відбудуться у соймовім будинку.

В посольських кругах говорять, що в отворенні сесії обох законодатних тіл не візьме участи богато послів з ріжних клюбів. Їх неприсутність матиме очевидно демонстраційний характер. Не виключена річ, що деякі клюби навіть ухвалять примусову абсенцію своїх членів. Такий прецеденс зрештою вже мав місце перед кількома місяцями, коли відбувалося заприсяження президента на замку. Тоді клюб ППС саме наслідком тої зміни терену не брав участи в тому заприсяженні.

Зачувати, що деякі клюби мають намір виступити на одному з найближчих соймових засідань з внеском на зміну 25. ст. конституції. Ця зміна малаб на меті унеможливити в будучности такі інциденти, які в останніх часах мали місце, а з окрема унормувати відношення між законодатними палатами й урядом так, аби раз на все щезли всякі неясности.

Personalia.

Поголоски про намір Ратая зректися свого уряду (маршалка сойму), як запевняють найближчі йому круги, лишені є всякої основи. — Віцепремієр Бартель має намір зложити теку міністра освіти, а задержати собі тільки уряд віцепремієра. — Одна з тутешніх газет принесла вістку, що в короткому часі має прийти до димісії міністра внутр. справ генерала Славой-Складковського. На його місце прийшов би б. міністр Рачкевич.

Катальонські повстанці перейшли кордон.

Париж, 5. листопада 1926.

Часописи повідомляють із Тулюзи, що там розійшлися чутки, начеб катальонським повстанцям вдалося перейти еспанський кордон.

Із Перпіняну повідомляють, що 5. листопада над раном поліція і жандармерія вийшла з відділом технічних військ до Прат де Мольо, щоби розслідити і забезпечити засоби муніції в тамошнім арсеналі. Одначе сепаратисти випередили поліцію і заняли арсенал. Побоюються, щоби повстанці не висадили арсеналу у воздух.

Агенція Фабра повідомляє із Мадриту: Наявзуючи до вісток, які появилися в закордонній пресі в справі подій, які можуть відбитися відгомоном за кордоном, слід ствердити, що на цілому півострові положення зовсім нормальне і панує повний спокій.

Біржа.

Гроші.

Доляр у приватних оборотах 8·99—9·01. Банк Польський платив за доляри в готівці 8·95, за чеки 9·00.

А ти, Марку, грай...

Варшава, 6. листопада 1926.

Вчора радив комітет знавців для справ національних меншостей. Полагоджено низку справ чисто організаційного характеру і порушено положення на східних „кресах". Тільки всього.

Крадіж у краківському університеті.

Краків, 5. листопада 1926.

Слідство в справі крадіжи 135.000 зол. з каси квестури краківського університету виявило, що її допустилися злодії при помочі канцелістки квестури Наврошької і квестора Земянського. Обоїх арештовано. З грошей, які вивезено після крадіжи до Величкі, знайдено вже 103.000 зол.

Одночасно майже мала тут місце друга крадіж в касі товариства студентів Гірничої Академії на суму 4.305 зол. Арештовано студента II. р. Тадеуша Носаля, який припертий до муру признався до тої крадіжи, розбивши залізну касу. Гроші найдено при ньому.

Арештування убийника з Левандівки.

Вчора арештовано в Перемишлі б. матроза В. Герду, як сильно підозрілого в убивстві жінки вільника у Левандівці біля Львова, Катерини Станько. При Герді найдено всі річи збитої. Перевезений до Львова признався Герда до убивства, якого доконав нібито з нужди. По всякій правдоподібности стане він перед наглим судом.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 5[illegible]0/26. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej I Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 243 (10.914) z dnia 2. listopada 1926 pod tytułem: 1) „Łystopad" ustęp od słów: [illegible] do [illegible] 2) „Najważniejsza sprawa" u-końca artykułu, 2) „Najważniejsza sprawa" [illegible] a) od początku artykułu do słów: [illegible] b) między słowami [illegible] 3) „Mo[illegible]" [illegible] ustępy [illegible] zawarte[illegible] zbrodni z § 65 [illegible] ad 3) znamiona występku z § 300 [illegible] Prokuraturę w dniu 1. listopada 1926 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 i. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 3. listopada 1926 r. Hawel

Ще богато жде нас праці!

(З приводу загальних зборів Ревізійного Союза українських кооператив).

Сучасна хвиля відбилася і на характері річних зборів наших осередних установ. Вправді не зникла ще зовсім деяка поверховність нарад, а навіть демагогічні виступи не належать ще до історії, одначе всетаки слідна пошуканка нових шляхів для праці і нових — занедбаних або невідбудованих — ділянок для неї. Слід ствердити, що теперішні збори з останніх років у порівнанні з довоєнними є з правила більше ділові, а що найважніше є вони звичайно численніші, як перед війною. Це доказ, що інтерес для громадянських справ у нас не загиб, а в деяких ділянках навіть поширився і кріпшає.

Одною з ділянок нашого публичного життя, до якої найбільше проявилося зацікавлення нашого громадянства, належить безсумніву спільництво, — кооперація. Від 1922 р., бо щойно тоді розпочалася справжня відбудова зруйнованого війною спільництва, зробили ми власними силами і засобами, без нічиєї допомоги і серед дуже несприятливих обставин справді чимало, чого вимовним свідком двотисячна кооперативна сітка на українських землях під Польщею. Спільницький рух став стихійним, а тому його ще не вповні опановано і як слід не використано створених ним установ. Вправді уложено иншу організаційну схему, переформовано краєві осередні установи, створено новий тип, до війни невідомий, повітові кооперативні союзи і чисельно значно збільшено число кооператив на місцях, але та вся праця не є ще закінчена, знаходиться в пливкому стані і потребує значних доповнень.

Передовсім кидається в очі односторонність нашої повоєнної кооперативної роботи. Майже весь запас сил звернено на споживчу ділянку, не дотикаючи майже зовсім, або дуже мало — двох инших ділянок витворчої і кредитової. Самозрозуміло, що не у всьому наша вина. Зовнішні відносини: регляментація і ще не вповні усунений етатизм в господарській царині, а перш усього обезвартіснення гроша і загин зібраних до війни капіталів примусили наших кооперативних організаторів до того, що свою працю вложили передовсім у споживчу, а по части і сільсько-господарську кооперацію.

Нормальний статут сучасних наших кооператив першого ступня дає вправді формальну змогу кооперативної праці і в инших ділянках, не тільки в споживчій, але дійсне життя повело справу так, що нинні сільські кооперативи є в переважаючому числі дрібними крамницями, що розпродують не нами витворений товар. З правила є вони фінансово слабі, без конечних до обороту капіталів. Число членів тих кооператив пересічно невелике, уділи маленькі, часто не вповні вплачені, дешевого кредиту нема, а приватний кредит дуже дорогий, часто лихварський. Цього невідрадного явища не змінить основно навіть і та обставина, коли число членів значно збільшиться. Грошева чахотка буде дальше підточувати богато кооператив, підточує і під-

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

ми долярами, а одержував решту у правдивих золотих.

— **Живуть, як можуть...** Два бувші інкасенти львівського Т-ва Взаємних Обезпечень, Родінський і Фашинський звільнені зі служби, користали надалі зі своїх приватних леґітимацій і їздили по городецькім і сокальськім повіті збираючи асекураційні премії. — Аґент почтовий в Угринові, біля Сокаля забрав почтові гроші 2000 зол., не маючи змоги вижити з родиною. Його місячна плата була 92 зол., а родина: крім жінки і 4 дітей, теща і дві братові. За ці неточні рахунки дістав пів року вязниці.

— **„Tydzień akademika“ — і українські концерти.** Станиславівське воєвідство видало заборону уладжувати в днях між 4. і 13. листопада всякі концерти і вистави, тому, що цей час є „тиждень академіка“. Який звязок є між одним і другим, тяжко збагнути. Із цеї причини відложено заповіджений на 8. ц. м. концерт піяністки В. Божейківної в Станиславові.

— **Іспити повинні бути безплатні.** Заступник премієра Бартель приняв делеґатів варшавських слухачів техніки, які жалувались на високі іспитові такси. На це одержали відповідь, що професори взагалі не повинні брати ніяких такс за іспити, бо це належить до їх обовязків. П. Бартель сам як професор ніколи таких такс не брав і заявив, що цю справу „поладнає в найблизшім часі“. Невже-ж аж треба було чекати, щоби на становище віцепремієра прийшов професор, щоби почути від нього таку заяву.

— **Американський рід бібліофільства.** Американці, які придумали богато чудес техніки, придумали ще одно чудо, яке повинно би припасти до вподоби нашим землякам, які люблять книжки... але зверху. Це робиться так: вибирається якусь цінну книжку, з неї вибирається заголовний листок і цей листок кладеться в чепурні палітурки, так, щоби середина книжки була порожною скринькою, призначеною на папіроси, цукорки, жіночі цяцьки. І таку книжку дається в дарунку. Правда, яка це приємна несподіванка прочитати на заголовку нпр. „Зівяле листя“ Франка або „Земля“ Стефаника, а в середині замісць літератури найти пуделко шоколядок?!

— **Світова хроніка.** Відомий американський міліонер Рокфелєр дістав нову почесть: почесного громадянина міста Версаю, на якого славну палату та музей дав великі грошеві дари. — У Штокгольмі відбувся цивільний шлюб княжни Астрід з бельгійським наслідником престола. — У Бидгощі відкрили памятник Сенкевичеві. — По статистиці з останнього місяця було в Берліні 50.397 усіх авт, особових, вантажних і до легких перевозок. Супроти цеї величезної цифри стоїть малесенька цифра 416 кінних фіякрів. — Німецьке підприємство бездротного телеграфу вибудує в Японії найбільшу стацію для радієвих телеграм, яка має бути готова до кінця 1928 р. — 100 парискьких адвокатів і послів підписало прохання до американського уряду, щоби він помилував невинно засуджених на смерть двох італійських анархістів Сакко та Ванцетті, мотивуючи це тим, що без огляду на їх злочин, коли вони вижидали 64 місяців у смертельній кождочасній тривозі перед смертю на „електричнім кріслі“, то це все було для них досить великою карою.

— **„За двома зайцями“.** Славнозвісна комедія Мих. Старицького з режісерськими увагами і планами сцени вже друкується. Замовлення на цю комедію, що коштуватиме два (2) золоті 2·50 зол. з почт. пересилкою, як також на всі театральні твори, шминки, крепу, бороди, вуси, мастікс і все театральне приладдя слати на адресу: Кооператива „Український театр“ у Львові, Руська 18. І. п. 866 1—1

Памятайно! Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Дописи.

Бурштин. *(Опечатання дому чит. „Просвіти“).* Минувшого тижня бурштинська поліція на приказ староства в Рогатині опечатала дім чит. „Просвіти“ в Бурштині, мотивуючи своє рішення тим, що перед двома місяцями при ревізії читальняної бібліотеки найдено книжку Рудницького „Україна наш Рідний Край“, видану в 1917 р., і забрано передвоєнний січовий прапор, який переховувано в читальні як памяткову річ. Про цю ревізію і скандальний „виступ“ пшодовніка Сліви Иосифа з Бурштина, який переводив її, писали ми свого часу на сторінках „Діла“. А тепер звертаємось отсим до всіх культурних людей зі запитом, чи читання книжки Рудницького, виданої ще в р. 1917 і поширеної масово в цілій Галичині, як також переховання памяткового січового прапора можна уважати за такий тяжкий „протидержавний“ промах, щоб аж опечатувати читальню? Тимбільше, що й досі не було ніякого розпорядку властей, щоб передвоєнні прапори віддавати властям (так, як зброю), чи, скажім, ті прапори палити. А щодо книжки проф. С. Рудницького з р. 1917, то також не було ніде сказано, що її не вільно по читальнях читати; зрештою в ній нічого протицензурного нема. Дивуємось отже дуже старству в Рогатині, як воно могло видати таке соломонівське рішення. Пояснити собі можемо це рішення тільки так, що воно є справкою місцевого кацика, згаданого вище Сліви, який у своїм божевільнім шовінізмі всякими неправдивими доносами до староства спричинив опечатання нашої читальні. Відомаж річ, що горстка бурштинських Поляків зі завистю дивиться на нашу культурно-освітню працю, на чит. „Просвіти“ і на т-во „Луг“ в Бурштині, яке при помочі „Лугів“ з Рогатинщини перед кількома тижнями устроїло в Бурштині величаве „Лугове Свято“. Сіллю отже в оці є ріжним панам і підпанкам ті два наші товариства, тож постановили за всяку ціну, не жахаючись жадних денунціяцій, позбутись тих товариств. А маючи в Бурштині згаданого Сліву, при його помочі переводять свої нікчемні заміри. А що цей Слива є напівграмотним чоловіком, якому хіба чистити коней та викидати гній, як це він робив до війни в одному фільварку за Рогатином, то легко йому здобутись на всякі доноси. Звертаємо увагу, кого слід, на того панка, котрий мимо знущань, терору і побоїв людей без ріжниці народности та свого анальфабетизму, займає в Бурштині становище „пшодовніка“ державної поліції. Вкінці звертаємось отсим рівнож до нашої Парляментарної Репрезентації у Варшаві, щоби справу нашої читальні порушила якнайскорше на соймовій арені, зажадала провірення справи, звороту забраного памяткового прапора і спричинила усунення зі служби згаданого кацика. **Бурштинець.**

✝ Посмертні згадки.

У вівторок, 12. жовтня ц. р. померла по короткій недузі у Кобаках (пов. Косів) **Анна Моровик,** вдова по емерит. учителю, в 79 р. життя. Покійна була доброю матірю і такоюж громадянкою. Горячо любила свій нарід і вже навіть як старушка живо інтересувалася громадянським життям, була членом філії „Союза Українок“ в Косові та часто а радо давала лепти зі своєї невеличкої, вдовичої платні на народні цілі. Тому й лишила по собі жаль і добру память у рідні і всіх, що її знали.

Похорони відбулися 14. жовтня ц. р.

Рідна земля, котру Покійна все так любила, хай буде їй пером. 864 1-1

Богдан Зиновій Скубиш, студент І. р. фільософії, помер дня 30. жовтня ц. р. в 20 році життя, по довгій і тяжкій недузі, в Селиськах, яворівського повіту. Скромної вдачі і приступний для всіх, тішився Покійний любовою товаришів і симпатією всіх, що його знали. Покійний брав діяльну участь в місцевій читальні „Просвіти“ і кооперативі. Відзначався незломною волею, коли брався за яке діло, то доводив його завсігди з найкращим успіхом до кінця. Ніколи не зражався, ніколи початого діла не лишав недокінченим. Похорони його в дні 2. листопада ц. р. в Селиськах були величаві. Численно зібране духовенство, місцеві і дооколичні селяне, інтелігенція, товариші і шкільні діти, серед сліз відпровадили його на місце вічного спочинку. Над могилою Покійника сказав Всч. о. М. Телеп з Рогізна щиру і зворушаючу промову. Іменем товаришів попрощав покійного студент Дамян Гриник. Українська суспільність втратила в Покійнім одного з найлучших своїх синів. Тому нехай буде Покійному пером рідна земля, котру він так щиро любив і для котрої народу, над силу своїх молодечих літ, так щиро трудився. В. И. П.! 865 1—1

ОПОВІСТКИ.

„Український Національний Хор“ під управою Дмитра Котка:

Субота 6. XI. — Збоїрв.
Неділя 7. XI. — Збоїрв.
Понеділок 8. XI. — Тернопіль.
Вівторок 9. XI. — Тернопіль.

Український наддніпрянський хор під управою Петра Євсеєнського у складі 30 осіб виступає:

Субота 6.XI. Старий Самбір.
Неділя 7.XI. Старий Самбір.
Понеділок 8.XI. Хирів.
Вівторок 9.XI. Ніжанковичі.
Середа 10.XI. Перемишль. 719 26-?

Заповіджений відчит п. проф. д-ра Кирила Студинського п. з. „Враження з ювілейних днів проф. Грушівського“, відбудеться в неділю, дня 7. XI. ц. р. в салі „Народнього Дому“. Початок о 6 ій год. пол. 1—1

Львівська філія Україн. Краєвого Товариства охорони дітий і опіки над молодю пригадує, що в домівці Порадні Матерей при вул. Ходоровського ч. 15. відбуваються насвітлювання кварцовою лямпою що дня рано о 9 год. і попол. о 3 год. Незаможним знижка. *Виділ.* 868 1—1

Заходом Секції Сусп. Екон. Самоосвіти при Тов-і „Студ. Громада“ відбудеться в неділю 7. XI. ц. р. о год. 18. в залі Акад. Дому „Літерат.—Наук. Вечір“ з багатою і цікавою програмою. 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства „Союз емеритів „ПОМІЧ“ у Львові“, відбудуться зі звичайним дневним порядком дня 4. грудня 1926. о 3 год. пополуд. в комнатах „Бесіди“ (Нар. Дім — вул. Рутовського) у Львові. Колиб о год. 3 за мале число приявних членів не позволило отворити Заг. Зборів, відбудуться вони о годину пізнійше без огляду на скількість учасників. — *Головна Рада.* 869 1—2

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

цією свого державно-адміністраційного апарату.

Цю останню проблему можна схарактеризувати менше-більше так: Румунський урядовець твердить, що він не може бути чесним, бо його платня є надто нуждена, з другого боку в Букарешті виходиться з того, що урядовець крім своєї платні розпоряжає ще й иншими джерелами прибутків. Тому є конечним, щоби держава в першу чергу піднесла урядовцям платню до приличної висоти, а коли це станеться, то щоби залізною рукою знищила корупцію. Якщо їй це вдасться,— а слід додати, що найкращі мужі Румунії до того змагають (богато тих мужів? — Ред.), — то поруч національної проблеми буде розвязана найважніша квестія країни.

Як у Виленщині і в полосі, заселеній Українцями, так і в Бесарабії маємо до діла з ріжними національностями, які находяться в боєвій поставі до пануючого народу. Також тут, скорше чи пізніше, якщо правлінню Авереску не поведеться реорганізація адміністрації і національний компроміс, прийде до вибуху, до виладування нагромадженого невдоволення.

Не забудьте...

В 25-ліття відомих подій у Вжесні.

В 25-ліття відомих подій у Вжесні, де пруський учитель побив польську дитину за те, що не хотіла йому по німецьки відповідати і по німецьки молитися, на що ціла громада відповіла шкільним страйком, що відбився сильним відгомоном між Поляками в цілому світі, — відслонено 24. м. м. в тійже Вжесні, на будинку колишньої школи, відповідну памяткову таблицю. З того приводу відсвятковано спомин про мартиріольоґію польських дітей дуже урочисто. Отже місто було прибране зеленю і прапорами. Відбувся великий похід до костела, в якому відправляв богослуження кс. Лясковський з Конажева, організатор бойкоту школи. А дальше патріотична проповідь, похід під колишній шкільний будинок, промови міського голови, воєводи Бнінського з Познаня і куратора шкільного округа, вкінці відслонення пропамятної таблиці.

На таблиці виритий напис, який не завадить запамятати цілій нашій суспільности: „Поляки, не забудьте, що в часі Вашого поневолення споконвічний ворог мучив тут Ваші діти за їх горяче привязання до віри і рідної мови. 1901—1926".

Після відслонення таблиці відбулася дефіляда перед представниками влади і гуртом колишніх учеників школи у Вжесні, що перед 25 ма роками перевели успішно шкільний страйк. До походу грала орхестра 60 п.п. Шкільні діти дефілювали в супроводі власної шкільної орхестри. Закінчився цей великий день у Вжесні парадним равтом, при чому виголошено знов цілу низку патріотичних промов.

Ми з розмислом подаємо ширше звідомлення з того свята, щоб наші читачі бачили, як на місці колишнього насильства, кривди й терору святкує тріюмф правда і справедливість.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Централбанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Село і місто.

В справі наступу українського села на чужинецьке місто.

II.

Яким шляхом творити ремісників. — Ткацькі курси в Борщеві. — Підготовка до слюсарсько-механічних курсів. — Організація фахових курсів і їх роди. — Зі щабля на щабель.

А тепер зявляється питання, як доставити нашим містам кваліфікованих робітників, ремісників, промисловців? Як добувати крок за кроком, позицію за позицією в місті, щоби українське село добуло чуже місто?

Не розводячись богато, намічу конкретні, взяті з дійсного життя факти. Розгляньмося, що на тім полі досі в нас зроблено, тоді зясуємо собі, що треба зробити. Досі поза Львовом з його невеликим доробком, як: торговельна школа, доповняючі промислові курси, ремісничі бурси, тов. „Зоря" — ще скромніші почини з краю. В Станиславові і Перешишлі доповнюючі промислові курси, в Станиславові і Коломиї ремісничі бурси, в Косові і Борщеві фахові курси. Яке це дрібне в порівнанні з цілим державним апаратом фахових шкіл та курсів, з широко розвиненою діяльністю Т.Ш.Л. з його ремісничими бурсами, з допомоговими касами „Ґенд" або хоч би лиш з такою одною, знаменито вивінованою жидівською промисловою школою ім. др-а Ко[illegible]кеса у Львові! Кілько то ще праці на тім нашім запущеном перелозі, кілько зусиль перед нами!

А проте ми мусимо ті зусилля взяти на себе і хочби стомилевими кроками догнати занедбане та добути місто. Мусимо і зможемо.

Щоби знову не губити уваги читачів в теорійних міркуваннях, а перейти до практичних висновків, подаю реальні факти. Возьму зразок з одного повіту. Перед трьома роками Кружок „Рідної Школи" в Борщеві рішав питання, чи відкривати приватну українську школу, чи основувати практичну школу. Порішив те друге і заснував ткацькі курси. Провідною гадкою було дати фахову науку; захопити текстильний промисл і сирівці; переробляти сирівці на місці, а опісля в перетвореним виді віддати назад населенню; дати своїм людям варстат праці. Сьогодні ті курси дали вислід такий: 25 вишколених в 4 турнусах 5 місячної науки ткачів і килимарок, які працюють у себе або мають постійний заробок в борщівських варстатах „Рідної Школи". Около 100 жінок з Борщева і поблизьких сіл прядe сирівці на рахунок школи. Пряжу дістають лише ті, що викажуться членством своєї читальні або кооперативи. По обрахунку за зимовий сезон 1925/6 одно лише село Верхняківці заробило 2 730 зол.

Що витворюють і який збут мають вироби борщівських варстатів? Від конопляного полотна почавши а на вибагливім килимі скінчивши, все, що входить в обсяг текстильного витвору, звичайні і крамські полотна, „цайґи", верети, обруси, хідники, портієри, килими. Масове запотребування передовсім в конопляних полотнах, бож це основна потреба селянської ноші на тутешнім Поділлі, а в цілій Польщі є лише дві фабрики конопляних полотен. Тих виробів варстати не можуть настарчити; дуже часто інтересенти, набуваючи полотна вимінною дорогою, складають прядиво і ждуть своєї черги.

Поза тим борщівська ткацька школа викликала потребу основання окремої спілки для фінансування курсів, бо запотребування оборотового капіталу при збільшеній і поширеній діяльности стає значніше, а засоби „Рідної Школи" показуються надто малими. Основується спілку „Повісмо". Вона перебирає на себе всю матеріяльну сторону, себто дотацію інструктора і варстатів, притім вимінну і купецьку справу, а самі курси, себто навчання і ведання лишається і дальше при Рідній Школі. Ось так звільнюється Рідну Школу від несення тягарів, щоби дати їй спроможність перекинути всі засоби і зусилля на инше поле фахового шкільництва й упромисловлення населення та оснування української народньої школи в Борщеві.

На відкриття народньої школи все було в свій час, ще перед цим шкільним роком підготоване й улаштоване, тільки дозволу з Кураторії годі діждатися... Тепер Рідна Школа приступила до організування слюсарсько-механічних курсів в злуці з ковальським і колодійським відділом та наукою. Це діло вже більше складне і вимагає більших грошевих засобів. Прелімінар витрат заснування варстатів, кузні, токарні, відливарні і технічного приладдя, домівки, тощо обчислено на 1200 долярів. Цей капітал Рідна Школа постановила конечно добути, частину позичкою, частину жертвенністю. Бо вложений гріш щойно в третьому році почнеться рентувати, коли курси витворять уже вишколених своїх робітників. Як вже школа стане продукувати, тоді знову буде можна покликати окрему спілку чи кооперативу до фінансування та технічного і торговельного ведення варстатів і робітень. Рідній Школі полишалась би знову лише научна сторона і ведення курсів. Сама організація цих слюсарсько-механічних курсів уявляється не так вже дуже складною. Кружок Р. Ш. поробив уже потрібні заходи, а для освідомлення инших міст і Кружків Р. Ш. у відповідь на запити з кількох сторін, як забиратися до творення фахових шкіл і як ставити перші кроки та почини в промислі, подаю з дотеперішнього досвіду ось яку методику:

Організуючи фахові курси, треба: 1) подбати і приняти спеціялізованого, фахового і з учительською кваліфікацією інструктора до ведення курсів (в цей спосіб ведеться ткацькі курси в Борщеві) або 2) вишукати на інструктора фахівця, майстра до ведення варстатів, а саме такого кваліфікованого ремісника, що має особисте управнення приймати на науку хлопців і їх визволяти. (В цей спосіб Рідна Школа в Борщеві буде вести механічно-слюсарські курси). Цей майстер веде варстат з рамени Рідної Школи і її засобами, вчить практичного ремесла а по трьох роках визволює учеників. В такий спосіб Рідна Школа вишле по трьох роках у світ перших, а опісля буде давати рік річно контингент вишколених і управнених фаховців. Розуміється, в першім і другім випадку Рідна Школа поза практичною наукою має подбати зі своєї сторони про учителів до навчання в міру потреби таких дисциплін, як рисунки, рахунки, кореспонденція, книговодство, товарознавство, кооперація, українська мова, історія і географія України.

Правда, від курсів до промислової школи ще далеко. Така школа вимагає вже значно більшого вкладу грошей та цілого научного апарату, одначе в міру зросту і поширення курсів потреба промислової школи стане актуальною. Вона на підготованім терені повстане самочинно, засобами і під орудою Головної Управи Рідної Школи.

Вибір між курсами для кружків Р. Ш. по містах великий. Місцеві відносини й актуальна потреба населення порішать, який організувати курс з поданих нижче, попри наведені вже два курси: кравецький, кушнірський, шевський, мулярський, столярський, боднарський, апретури дерева на меблі, колодійський, бляхарський, склярський, ковальський, будівельно-слюсарський, електротехнічний, кошикарський, ґузикарський, шмуклєрський, ситовничий, забавкарський, тапіцерський, кімнатного малярства, римарський, пекарський, млинарський, годинникарський, бронзівничий, переплетничий, фризієрський.

Як кожне місто зорганізує свої курси, то міста зароїться нашими кваліфікованими робітниками, ремісниками, фахівцями, промисловцями, а і по наших селах щезне таке диво, що сільські ремісники, як ковалі, стельмахи то-що — це переважно чужі зайди... Кільком тим людям дасться варстат праці і хліб в руки не лише на нашій землі, а і там, за океаном, наші люде на еміграції не творили би кляси чорноробів, а сталиб добре платними кваліфікованими робітниками.

Селу стало би легше через відпускання своїх дітей на краще життя в місті; бодай в частині здержалось би те застрашаюче дроблення землі та нуждене животіння, завмирання на грядці землі... Народнє богацтво дорогою зі села до міста, від плуга і шпа до ремесла, від ремесла до промислу і фабрик, збільшилось би...

Тоді село довершить свій наступ на місто. Ми добудемо і засвоїмо чужі нам досі острови і гнізда. І це буде найкраща, достойна Нації, наша відповідь на кольонізацію нашої землі.

о. Василь Навроцький.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє наше число під знаком 165-ої чергової конфіскати вийшло з білими плямами невинности в чотирох місцях у статті „Між Сходом і Заходом" і в однім місці у статті „Село і місто".

— **Погода** є цього року химерна, незбагнена в своїх скоках, мов польська політика або новомодні танці. Два рази завертала до нас зима і ті, що не дістали на час вугля, перелякані ходили грітися до кіна та на танці. Тимчасом знову повіяло весною. (Не є виключене, що заки ці рядки вийдуть на світ божий, задує зимним холодом). Але з Австрії та Каринтії, Інсбрука та Кляґенфурту приходять звістки про катастрофічні повені після рясних дощів, у Відні віяли полудневі вітри, а на італійській Рівієрі бушувала осінна буря так само як на Чорнім Морі. Чи не примхи?

— **З краківської тюрми** випущено на волю 18. м. м. п. Евстахія Хархаліса, арештованого у звязку з „розкриттям" т. зв. шпіонської афери.

— **Особисті вісти.** В познанському університеті відбулася дня 29. жовтня промоція п. Карановича Володимира на доктора медицини.

— **Наші студенти на чужині.** У справозданні праського Карлового університету находимо у статистиці студентів по національностям цифру 174 Українців записаних у зимовому семестрі 1925/6 р. і 160 в літньому.

— **Музичний конкурс.** Пригадується Вп. пп. композиторам, що речинець конкурсу тов. „Львівський Боян" кінчиться 31. грудня 1926 р., та що належить надсилати їх на руки голови Тов. п. Йосифа Доманика — Львів, вул. Руська ч. 20, до оцінки творів покликаного жюрі, в склад якого входять: д-р М. Волошин дир. В. Барвінський, д-р Ф. Колесса, д-р С. Людкевич і п. Л. Турчевич.

— **Ucrainica.** В ч. 1749 сербського щоденника „Време" поміщена велика інформаційна стаття з Праги п. д-р О. Едлічка п. з. „Украіна", її становище, еміграція. Автор статті інформує сербську публику про Радянську Україну й українську еміграцію на підставі своїх балачок з видатними українськими діячами на еміграції, майже не дає своїх висновків і цю свою обєктивність все підкреслює.

— **Львівська хроніка.** Підозріння за злочин на Левандівці (вбивство 60-літньої жінки та грабіж) паде на похресника родини Станьків, 20-літнього ремісника Грегу, який утік. — Самовбивства продовжуються: у приступі нервової атаки стрілив до себе (невдатно) 20-літній кельнер Вержбіцький і 20-літня служниця Євдокія Гузар випила якоїсь отрути в північ на вул. Зеленій. — За Личаківською рогачкою два панички, що вибрались у ночі „на забаву" до Винник автом, їхали так пяно, що поломили собі кости та попали в придорожний рів. — Забили голову й засуджено на рік вязниці молодця з доброї родини Маєвського, який вибрав собі важкий заробіток: переробляв 2-долярівки на 20-долярівки і ходив з ними до лікаря, як буцім-то хорий платив фальшивками.

точуватиме правильний розвиток повітових союзів і очевидно, не скріпить збірного організму й осередніх кооперативних установ. На цю недугу мусимо знайти відповідний лік, яким є грошевий капітал.

Відомо, що чужого капіталу не одержимо і мусимо зібрати, урухомити і запрягти в нашу кооперативну службу свій власний. Є він дрібний, нераз дуже дрібонький, а в додатку як незорганізований, не робить суспільної служби. Черговим завданням найближчих літ в кооперативній організації повинні поставити наші осередні установи, в першу чергу Центро Банк, а як організаційний осередок Ревізійний Союз — справу відбудови кредитових кооператив, а що найменше урухомлення відповідно зорганізованих кредитових відділів при істнуючих споживчих кооперативах. Треба розпочати відповідну пропаганду — її вже недавно започаткував Центро-Банк — за складанням ощадностей, хоч би дрібних, в наших кооперативних установах. Для усунення упередження, а то й побоювання, винесеного з повоєнного досвіду, треба винайти відповідний спосіб забезпечення внутрішньої вартости зложеного гроша перед можливим його обезціненням, очевидно все в границях можливости, бо не все від нас залежить. При забезпеченні вартости гроша треба призвичаїти наших людей до невеликих відсотків від вкладок, бо лишень вони зможуть дати дешевий кредит і до певної міри забезпечити первісну грошеву внутрішню вартість зложеної вкладки. Тут праця дуже тяжка, але за те її вислід забезпечить правильний розвиток споживної і сільсько-господарської кооперації, врятує її від грошевої чахотки, а то й смерти і що важне, дасть почин до організування останнього ступня кооперації — до кооперації витворчої, — продукційної. Збудувавши кредит як основу, що ми вже мали перед війною і це було правильне в кооперативному будівництві, скріпимо і розбудуємо два дальші ступні — споживний і витворчий і доперва тоді нашу кооперацію твердо поставимо на ноги.

До послідовної кооперативної практичної роботи мусять істнувати окремі установи з теоретичним характером. Крім відділів організаційного і пропаганди, треба нам конечно мати відділ економічно-статистичний, відповідно обсаджений і ведений. Думка у нас не нова, але в життя її не здійснено. Буде це установа, що досліджуватиме наше економічне життя, передовсім нашу кооперацію з наукового боку, щоби теоретичними вислідами її праці могли користуватися кооператори практики, як і инші економічні звання. З практичних оглядів така установа поки що повинна існувати при Ревізійному Союзі — малесенький завязок вже там є — доки у нас не ввійде в життя окремий економічно-статистичний інститут.

Вкінці не вадить сказати кілька слів і про особистий добір осіб, практиків і керманичів нашої кооперації. Маю на думці передовсім Раду Ревізійного Союзу. Останніми часами так склалося, що крім представників краєвих фахових союзів, що входять в склад Ради без вибору, входили туди як виборні члени директори — отже з правила особи платні — кооперативних установ з краю. Це безумовно не повинно бути, а в кожному разі не в такій мірі, як досі. Кооперативи в краю підчинені Ревізійному Союзові, а його урядовці, що переводять ревізію, не можуть як слід сповнити свого завдання, бо членом управи є директор кооперативи. Спільництво є твором і здобутком усього нашого свідомого громадянства, очевидно — тим не хочу зменшити заслуг поодиноких його керманичів. Спільництво є стихійним рухом, в якому беруть участь широкі народні маси. Отже годилось би, щоби в кермуючих установах приймали участь також передові представники нашого громадянства, навіть такі, що не мали змоги здобути собі почесної назви кооператорів у тісному розумінні того слова.

Ці загальні замітки подиктували мені вимоги сучасного моменту, а нашої кооперації зокрема. Очевидно, адресатом цього мого письма є не провідні керманичі нашого спільництва, які знаменито здають собі справу з дотеперішних досягнень і недостач кооперативного руху, але все наше свідоме громадянство, що все більше цікавиться цею ділянкою суспільного життя.

Д-р Ст. Баран.

На переломі.

XV всесоюзна партконференція в Москві.

XV. всесоюзна конференція ВКП(б) розпочала свої наради 26. жовтня ц. р. в Москві. На цю конференцію та її наради спрямована увага не тільки одної Москви чи навіть СРСР, але — можна сказати — цілого політичного світа в Европі і далеко поза нею. На це заінтересування вплинули пересовсім останні події в СРСР, з окрема тактика опозиції, про що стільки суперечних вісток приносила щоденно світова преса.

На основі харківських щоденників „Вісти" і „Комуніст" подаємо в скороченні звідомлення з тієї конференції, на які зібралося 817 делегатів, з того 194 делегатів з правом голосування і 623 з голосом дорадчим. Між делегатами з дорадчим голосом зареєстровано 36 представників братерських ком. партій.

Відкрив конференцію Риков, присвячуючи ширшу згадку помершому Дзержинському. Після того на предложення делегації московської, ленінградської уральської, української та инших вибрано одноголосно президію, зложену з 37 осіб. Від України є в президії м. ин. Чубар Петровський Каганович, в редакційній комісії Демченко і Лебедь, в секретаріяті Владимірський. Головою конференції — Риков. На порядку нарад конференції такі справи: 1. Питання міжнародньої політики — референт Бухарін; 2. Господарський стан країни — реф. Риков; 3. Підсумки роботи й чергові завдання профспілок — реф. Томський; 4. Опозиція та внутрішньопартійне становище — реф. Сталін.

Коли виступив на естраду Бухарін, вірвалася буря оплесків. Його реферату вислухано з небувалим заінтересуванням. Референт ствердив з натиском — і це було чи не найважніше місце в його рефераті, — що загальна стабілізація в західно-европейських та американських державах зробила в останніх роках поважні поступи, з чим комуністична партія не може не рахуватися. Ясно, що цю справу підчеркнув Бухарін тому, що бажав приготовити конференцію до принятія умірковaних тез центрального виконавчого комітету.

На думку Бухаріна три чинники складаються на стабілізацію капіталізму: зріст світової продукції заліза, сталі й вугля, привернення передвоєнного стану в міжнародній торговлі і стабілізація валюти в окремих капіталістичних державах. Правда, Бухарін потішається тим, що стабілізація відносин у капіталістичних державах не має прикмет тревалости, вона є тільки умовною, але саме ствердження тої стабілізації в устах того комуністичного теоретика має своє значіння.

В дальшому Бухарін обговорив положення всіх важніших капіталістичних держав. З окрема спинився на революції в Китаю і на англійському страйку, як також на проблємах німецького імперіялізму й італійського фашизму. Всім тим справам повинен комінтерн присвятити велику увагу. Головнаж його задача — праця над освідомленням робітництва в усіх краях.

Щодо реферату Рикова про господарське положення СРСР., то він був по правді гострою критикою знаної опозиційної господарської плятформи, Риков зазначив, що СРСР. входить тепер у стадію нового господарського розвитку, в етап здійснювання пляніа перебудови господарства на основі нової, вищої техніки. Відбудовний період — казав він — ми вже майже цілком перебули. Ріжні частини нашого господарства і які-тю і числом доягли передвоєнного рівня в царині промисловости й сільського господарства. Основна задача, яка чекає свого здійснення, це переведення ощадностей у промислі і зміна системи в його адміністрованні.

Щодо закидів опозиції, то центр. викон. комітет — на думку Рикова — не капітулював перед заможним селянством, а тільки прямував до вдержання тісного звязку між робітниками й селянами. Також неправдиві закиди опозиції, що в СРСР зростає приватний капітал, бо справа мається саме навпаки. В р. 1923-24. участь прив. капіталу в гуртовій торговлі виносила ще 22 проц., тепер ледви 9 проц. Так само є і в детайлічній торговлі (57 проц. в 1923 р., тепер нецілих 40 проц.). При кінці своєї промови Риков виступив різко проти Троцького, що авдиторія приняла горячими оплесками.

Після реферату Рикова зачалася дискусія, в якій брали участь представники окремих республик (України, Сибірі, Білоруси, Кавказу). Всі бесідники підчеркували поражку опозиції, хоч не бракувало гострих критиків теперішньої господарської системи в СРСР.

Між дискутантами замітна була промова голови ради народніх комісарів Чубаря, який також розправлявся з опозицією, доказуючи всю безпідставність її критики господарського життя в СРСР. Щодо України, то справа електрифікації на Дністрі (так званий Дніпрельстан) наближається до реалізації. З хвилею зреалізування цього грандіозного проєкту, що повинен бути здійснений найдальше до пятьох літ, Дніпровська електростація і шлюзування Дніпра відіграють величезну ролю в економіці СРСР. Без електростацій, без електрифікації проблєма здешевлення продукції і реорганізація радянської промисловости ніколи не рушиться з місця — кінчив свою промову Чубар.

Дальшого ходу нарад конференції не знаємо. Телеграми принесли вістку, що після рефератів Томського і Сталіна принято резолюції, в яких апробовано дотеперішню політику центрального комітету, з окрема його становище у відношенні до опозиції. Таким чином Сталін вийшов на цілій лінії переможцем. В одній з резолюцій названо політику опозиції відхиленням у соціял-демократичному напрямку і ствержено, що Зіновєв і Каменєв приняли погляди Троцького. Осуджено опозицію й за те, що вона не вірить у внутрішні сили революції і тратить надію на світову революцію тому, що вона припізнилася. Щодо союзу робітників і селян, то конференція стоїть на відомій позиції Леніна в цій справі, відкидаючи тези опозиції про неминучий конфлікт між цими двома клясами.

Між Сходом і Заходом.

III. Бесарабія.

Поруч Польщі також Румунія має до діла на своїх окраїнах з великими національними групами, які протиставляться румунству. Буковину між иншими народами заселює яких 500.000 (пятьсот тисяч) Українців, яких положення й організаційні можливости не кращі, як їх земляків у Польщі (в дійсности, треба це ствердити, далеко гірші! — Ред.). Та властивий терен національної боротьби в Румунії находиться в Бесарабії, де найріжнородніші національности стоять у фронті оборонної боротьби проти букарештенського мілітарного режиму. Те, чого довершується в непотрібному гнобленні національностей, а спеціяльно Росіян (і Українців! — Ред.), які під назвою большовиків стали просто немов би переслідуваною дичиною (еіn Freiwild) розвідчо-таємної румунської поліції, зав. сіґуранци, муситься уважати чимсь нечуваним. Нещасній країні накинено скорумпованy бюрократію й адміністрацію, яка грубо перевищує все, що під тим оглядом було в російській державі. Вистане читати тільки кишинівські часописи. Навіть те, що вже появляється після цензурної чистки, заступає цілі томи.

При тому треба справедливо додати, що стоячий на чолі румунської влади в Бесарабії ген. Роdеано є чесною людиною. Автор цих рядків мав змогу переконатися, що заява того ґенерала, а саме, що його щирим намаганням є дати опіку і виміряти справедливість усім, яким діється кривда, — відповідає дійсности. Та що це поможе, що на чолі управи стоїть людина ез заходу, коли одночасно під охороною воєнного положення тисячі його підчинених думають тільки про матеріяльний інтерес і особисту наживу. У звязку з цим годиться відкрито сказати, що обєктивний спостерігач нинішніх відносин у Бесарабії має непоборне враження, немов би урядовці були пересвідчені, що їх робота в тій країні тріватиме тільки короткий час, і тому мусять вони можливо якнайбільше спустити у власну кишеню. Чиж диво, що серед таких відносин майже всі національности, що заселюють Бесарабію: Українці, Болгари, Росіяни, Греки, а також Жиди — дійшли до протирумунської орієнтації. Виняток в тій орієнтації творять може тільки Німці, що заселюють бесарабський південь; вони стоять чесно на становищі, що на всякий випадок румунську владу треба ставити вище від большовизму.

Положення в Бесарабії можна хіба найдосаднише зілюструвати в цей спосіб: Коли в червні мин. року нечувана посуха поставила під знак запиту висліди жнив в краю, а перед усім населенням явилася небезпека голоду, румунська влада не зробила найменшого кроку для відвернення страшного нещастя. Замісць того в найнастирливіший спосіб обтяжено всі продукційні кола данинами в користь величавої вистави в Кишиневі, яка мала представляти богацтва Бесарабії. Вкінці годиться додати, що хоч Румунія етнографічно й історично є управнена до посідання Бесарабії, то одначе не сповняє вона найосновнішої передумови для морального придбання тієї провінції, а саме не творить хоч сяк-так функціонуючого і своїм завданням відповідаючого адміністраційного апарату. Це твердження торкається зрештою не лише Бесарабії, але і всіх инших новодобутих областей краю, які всі страждають під безвартним адміністративним апаратом. Якщо Румунія не хоче, щоби новооснована велика держава розвалилася як дім із карт, то вона якнайскорше мусить думати про повне національне вирішення і про повну реорганізацію